

Munich Personal RePEc Archive

Repere de fundamentare a structurii sistemului informational statistic in Republica Moldova

Gheorghe COSTANDACHI

2010

Online at <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/28034/>

MPRA Paper No. 28034, posted 25. January 2011 14:31 UTC

REPERE DE FUNDAMENTARE A STRUCTURII SISTEMULUI INFORMAȚIONAL STATISTIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Gheorghe COSTANDACHI, dr., IEFS

Recenzent: Galina SAVELIEVA, dr.

The essay defines the essence of the National Statistical Information System and principal directions reforming the informational statistics system and its harmonization on the European standards. The author presents the functional scheme of the statistical information system and formulated the principal moments of reforming this system. There is compiled and presented the structural scheme of the statistical indicators of the Republic of Moldova.

Cuvinte cheie: Sistemul Național Informațional Statistic (SNIS), sistem de indicatori statistici, cadru legislativ, cadrul instituțional, integrare europeană etc.

Introducere

În dezvoltarea durabilă a țării un rol important deține sistemul informațional statistic, deoarece, prin intermediul său, se realizează anumite sarcini ce relevă mai apoi fenomene destul de impunătoare și benefice pentru stat.

Sistemul informațional statistic, ca instrument de realizare a politicii formale, cuprinde cadrul legislativ, cadrul instituțional, cadrul funcțional, instrumentele ce determină funcționarea lui și, nu în ultimul rând, receptorii și emițătorii de informație. Astfel, între cadrul legislativ și cadrul instituțional, și anume cel funcțional, există legături destul de importante pentru o bună funcționare a întregului sistem. La rândul său, cadrul funcțional deține relații cu receptorii și emițătorii de informații, care, respectiv, corelează cu sistemul educațional și de instruire, cât și cu cadrul științific. Cadrul legislativ mai interacționează și cu instrumentele ce determină funcționarea sistemului, deoarece este necesară această legătură pentru a se determina mai corect obiectivele necesare.

I. Analiza structurii prezente a Sistemului Informațional Statistic al RM

Fundamentarea și reformarea Sistemului Informațional Statistic al Moldovei (SIS) conform standardelor europene ar apropia mult funcționarea acestuia și ar asigura buna activitate. Menționăm, că **activitatea** principală ale SNIS este:

- **organizată** pentru culegerea, prelucrarea, analiza, difuzarea și constituirea informației statistice oficiale cu caracter demografic, social, economic, financiar, juridic,
- **necesare** fundamentării și evaluării politicilor economice și sociale, deciziilor guvernamentale și ale agenților economici, informării opiniei publice,
- **elaborării** cercetărilor științifice, prognozelor și strategiilor de dezvoltare,
- **transmiterii** de date statistice organismelor internaționale, potrivit obligațiilor asumate de stat, precum și altor categorii de utilizatori interni și externi.

În scopul efectuării cercetărilor au fost expediate 43 de interpelări la ministere, agenții, servicii și alte organe ale administrației publice centrale din Moldova (scrisoarea nr. 01/9-270 din 25.06.2008 „Cu privire la formarea și gestionarea bazei de date informațional-statistice).

Conform informației obținute, a fost efectuată o sinteză care reflectă întocmai starea structurii SIS în prezent și anume:

Ministerul Economiei a elaborat și utilizează Indicele de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM), care cuprinde 7 domenii, fiecare conținând de la 3 până la 6 indicatori.

IDAM este calculat în baza datelor administrative, colectate de la 843 de primării conform unui formular specializat care conține peste 100 de indicatori. Sursa de bază a completării indicatorilor servesc „Registrele de evidență a gospodăriilor populației” care cer perfecționare și completare sistematică de către primării.

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) în activitatea sa utilizează 11 liste de indicatori statistici, 6 registre și 2 baze de date.

Interacțiunea informațională se efectuează automatizat cu cel puțin 10 registre ale altor ministere și organizații. Agenția Națională pentru ocuparea forței de muncă elaborează și utilizează 11 indicatori, deține 3 registre în domeniul ocupării forței de muncă, 3 registre în domeniul migrației forței de muncă, deține 2 baze de date. Există interacțiunea informațională automatizată cu: Registrul de stat al populației, Registrul unităților juridice, Registrul Fondului de asigurare socială al CNAS și alte, total cu 10 registre a

altor structuri.

Organizația de Promovare a Exportului din Moldova a elaborat și colectează pentru activitatea sa 20 de indicatori, dar nu dispune de registre sau baze de date și nu este încadrată în Programul Național „Moldova Electronică”.

Ministerul Sănătății al RM dispune de un sistem informațional medical unificat, care oferă posibilitatea de a produce informație comparabilă la nivel de republică și conține date despre rețeaua, cadrele, fondul de paturi, acordarea asistenței medicale populației, examenele profilactice, imunizare, morbiditatea pe toate grupele de maladii etc. Se prezintă pe municipii și raioane. Prin sistemul informațional în variantă electronică sunt prezentate 30 de dări de seamă cu calcularea automată a peste 22,6 mii de indicatori. Ministerul Sănătății a elaborat următoarele Sisteme Informaționale Automatizate (SIA) și de baze de date: SIA SIME TB, SIA „Nomenclatorul de stat al medicamentului”, SIA „Serviciul de sânge”, SIA în Institutul de Neurologie și Neurochirurgie ș.a.

Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale al Republicii Moldova completează și prezintă Biroului Național de Statistică 9 rapoarte statistice.

Serviciul Hidrometeorologic de Stat înregistrează toate materialele observațiilor și cercetărilor în registre pentru sistematizarea lor în Fondul de Stat de date Hidrometeorologice, elaborează registre și baza de date lunare și anuale. Bazele de date sunt corelate cu Apele Moldovei, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Construcției și Dezvoltării Teritoriului, Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor.

Agencia de Stat pentru Geologie efectuează colectarea, prelucrarea și păstrarea informației privind darea de seamă a beneficiarilor ce folosesc bogățiile subterane pe balanțele rezervelor de minerale solide, petrol și gaze naturale (f.5 gr. și 6 gr.).

Agencia elaborează balanța de stat a rezervelor de ape subterane și Cadastrul de Stat al zăcămintelor manifestărilor minerale.

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a informat, că utilizează următorii indicatori pe domeniile: Macroeconomic – 16; Agriculturii – 12; Alimentare – 4; Prețurilor – 4; Social – 6; Învățământul agrar – 8.

În scopul managementului operativ al ramurii, Ministerul, pentru uz intern, colectează și generalizează informație operativă săptămânală, ce conține 9 indicatori.

Concomitent a fost inițiată crearea Sistemului Informațional pentru Agricultură și Sistemului de Identificare a Parcelelor agricole, dar din lipsa de mijloace financiare lucrările asupra creării acestui sistem au fost suspendate.

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova a elaborat și au fost aprobate de Guvernul RM următoarele registre:

- Registrul de Stat al armelor;
- Registrul dactiloscopic;
- Registrul informației criminalistice și criminologice;
- Registrul obiectelor păzite;
- Registrul infrastructurii organelor de drept;
- Registrul accidentelor rutiere.

Prin Hotărârea de Guvern (nr.1202 din 17 octombrie 2006) a fost aprobată Concepția Sistemului Informațional integrat al organelor de drept. A fost elaborat și dat în exploatare Sistemul Informațional Automatizat „Declarație la poliție”, plasat pe site-ul MAI, continuă elaborarea produsului de program pentru Baza Centrală de date a Sistemului.

Elaborarea și aprobarea formelor rapoartelor statistice, generalizate privind starea infracționalității, termenii de prezentare se efectuează de către MAI împreună cu BNS. Privind corelarea Registrelor cu alte ministere MAI nu informează.

Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale deține Registrul de evidență a documentelor normative din domeniul construcțiilor. Inspecția de stat în Construcții deține alte 5 Registre specifice activității sale.

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor menține informație privind activitățile de transport și gospodăriei drumurilor a întreprinderii de stat „Calea ferată din Moldova” și în activitatea sa utilizează indicatorii statistici ce se conțin în 4 formulare statistice privind transportul feroviar.

Ministerul Culturii colectează informație statistică, o generalizează și utilizează indicatorii statistici din activitatea caselor de cultură, bibliotecilor publice, muzeelor, instituțiilor de învățământ artistic extrașcolar. Informația se colectează, prelucerează, generalizează la Biblioteca Națională.

Ministerul Muncii, Protecției sociale și Familiei, actualmente, implementează Sistemul Informațional Automatizat Protecția Copilului (SIAPC), care va avea acces la Registrul de stat al populației.

Administrația de Stat a Aviației Civile dispune de baza de date aferentă traficului de pasageri, mărfuri, poștă, rutele operate, tipul de aeronavă și masa maximă de decolare, operatorii aerieni, distanța parcursă a aeronavelor, alți indicatori de volum.

La Comisia Națională a Pieței Financiare funcționează baza de date ce cuprinde informație referitoare la participanții pieței valorilor mobiliare, rapoartele prezentate, alte formulare pentru extragerea ulterioară a datelor. Deține baza de date FES (Financial Expert System) în domeniul microfinanțării, unde sunt păstrate rapoartele financiare prezentate de Asociațiile de Economii de Împrumut.

Compania Națională de Asigurări în Medicină deține registrul polițelor de asigurare medicală, baza de date „Medicamente compensate” (evidența medicamentelor compensate eliberate persoanelor asigurate), la rând cu aceasta Compania utilizează datele din registrele persoanelor fizice și juridice ale Ministerului Dezvoltării Informaționale din baza de date despre pensionari și invalizi a Casei Naționale de Asigurări Sociale, datele din Registrul persoanelor juridice a Inspectoratului Fiscal de Stat.

Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției utilizează informația Bazei centrale de date a evidenței centralizate a infracțiunilor, cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, deținătorul fiind Ministerul de Interne.

Camera de licențiere formează și ține Registrul de licențiere separat, pentru fiecare gen de activitate care este transparent și parțial accesibil pe Internet. Registrul conține 9 indicatori, este realizată interconexiunea cu bazele de date electronice a Ministerului Dezvoltării Informaționale și Agenției Relații Funciare și Cadastru.

Agencia Relații Funciare și Cadastru a creat și administrează următoarele Sisteme Informaționale Automatizate (SIA):

- SIA „Cadastrul bunurilor materiale”
- SIA „Registrul de stat administrativ-teritorial și al străzilor de pe teritoriul țării”
- SIA „Registrul obiectelor de infrastructură inginerescă”
- SIA geografic „Harta electronică de bază”
- SIA „Cadastru funciar”

Camera de stat pentru supravegherea marcării deține 3 Registre de stat, bazele de date ale cărora sunt în corelație cu baza de date a Camerei de licențiere.

Serviciul Fiscal de Stat posedă un Sistem Informațional (SISFS), care include date despre documentele fiscale și contribuabili. Informația despre persoanele fizice și juridice este recepționată de la Ministerul Dezvoltării Informaționale.

Corelarea datelor SISFS se efectuează cu sistemele informaționale (bazele de date a Ministerului Dezvoltării Informaționale, Camerei Înregistrării de Stat, Casei Naționale de Asigurări în Medicină, Serviciul Vamal, Trezoreria de Stat, Trezoriile teritoriale).

Serviciul Vamal al RM formează bazele de date în baza declarațiilor vamale ale agenților economici, persoanelor fizice, valutei declarate, tranzitul intern și extern etc. La moment, Serviciul Vamal nu efectuează corelarea bazelor sale de date cu bazele de date ale altor ministere, agenții, BNS și alte structuri.

Biroul Relații Interetnice nu deține registre administrative, utilizează informația proprie și din bazele de date exterioare, apoi formează baze de date individuale în baza solicitărilor de la alte ministere și organizații.

Ministerul Dezvoltării Informaționale și Comunicațiilor efectuează evidența și analiza evoluției dezvoltării societății informaționale, programelor de stat, planurilor și proiectelor în domeniul informatizării.

Indicatorii armonizați la standardele internaționale se acumulează în baza rapoartelor statistice, prezentate de către întreprinderile subordonate, informației Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației Telecomunicații.

Biroul Național de Statistică prezintă Raportul anual nr. 1 – TC „Cu privire la activitatea în domeniul comunicațiilor și informaticii”, care prevede 4 compartimente mari: 1. Total comunicații poștale și telecomunicații – 18 indicatori; 2. Telecomunicații - 61 indicatori; 3. Comunicații poștale – 39 indicatori; 4. Televiziune și radiodifuziune – 26 indicatori.

Anual prezintă organismelor internaționale Raportul „Cu privire la activitatea Administrației RM

în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații, structurat în 5 blocuri mari și conține 190 de indicatori.

Camera Înregistrării de Stat deține Registrul de Stat al Unităților de Drept (RSUD), care este administrat și gestionat de ÎS „Registru” al Ministerului Dezvoltării Informaționale și are legătura cu bazele de date a 4 structuri ale administrației publice.

Serviciul Stare Civilă este responsabil de completarea conturului funcțional „Starea civilă” a Sistemului Informațional Automatizat „Registru de stat al populație”. La rând cu aceasta, colectează un Raport statistic privind activitatea organelor stării civile care conține 80 de indicatori. Trimestrial colectează de la Direcția generală Starea Civilă informație privind indicele de activitate a acestora care conține 77 de indicatori, în afară de aceasta colectează informație privind indicele de activitate a sistemului organelor de stare civilă cu un volum de 108 de indicatori.

Oficiile de Stare civilă prezintă Biroului Național de Statistică lunar 4 formulare statistice: Buletinul statistic pentru naștere (25 de indicatori), Buletinul statistic pentru deces (12 indicatori), Buletinul statistic pentru căsătorie (8 indicatori) și Buletinul statistic pentru divorț (10 indicatori).

Aceste buletine statistice prezintă o formă de evidență primară a proceselor demografice. Indicatorii acestor rapoarte statistice sunt divizați pe mai multe criterii, deci numărul acestora este cu mult mai mare. BNS asigură confidențialitatea datelor individuale și sunt utilizate numai în scopuri statistice. Însă, conform legii cu privire la statistica oficială pot fi utilizate și în scopuri științifice întru evaluarea unor prognoze, strategii în domeniul demografiei la cererea organelor publice centrale.

Întreprinderea de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”” elaborează și actualizează 4 Registre de Stat: Registrul de Stat al populației, Registrul de Stat al unităților de drept, Registrul de Stat al transporturilor, Registrul de Stat al conducătorilor de vehicule, care conțin un sistem detaliat de indicatori din domeniu.

Corelarea Registrelor administrative de stat cu alte registre sau baze de date ale altor ministere, agenții, instituții, BNS etc. se efectuează prin utilizarea codurilor IDNP (numărul de identificare de stat al persoanei fizice), IDNO (numărul de identificare de stat al unităților de drept) și IDNV (numărul de identificare de stat al vehiculului). Aceste registre prezintă o sursă bogată de informație administrativă pentru elaborarea politicilor de stat, concepțiilor, strategiilor în domeniile respective, inclusiv și pentru efectuarea cercetărilor științifice.

Întreprinderea de Stat “Poșta Moldovei” în scopul managementului activității sale efectuează și generalizează lunar, trimestrial sau anual date de la toate filialele sale, ce conțin 10 indicatori de bază.

Întreprinderea de Stat “MoldData”, ca deținător de licență pentru prestarea serviciilor în domeniu, colectează date statistice solicitate de Biroul Național de Statistică și Agenția pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia informației.

Direcția Poliției Rutiere a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova colectează și procesează informația primară privind numărul accidentelor rutiere, numărul persoanelor traumatizate în urma accidentelor rutiere, numărul persoanelor care au decedat în urma accidentelor rutiere. Totodată, gestionează două baze de date operative, ce au demarat acțiuni privind interconexiunea cu 4 sisteme informaționale automatizate: SIA „Registrul de Stat al Populației”, SIA „Registrul de Stat al unităților de Drept”, SIA „Registrul de Stat al Transportului” și SIA „Registrul de Stat al conducătorilor de vehicule”.

Casa Națională de Asigurări Sociale a RM (CNAS) colectează, procesează, generalizează și prezintă informație statistică Biroului Național de Statistică conform Raportului statistic nr.4 trimestrial și anual „Numărul de pensionari și suma pensiilor stabilite lunar”, Raportului statistic nr.6 anual „Numărul beneficiarilor și suma alocațiilor sociale de stat și indemnizațiilor familiilor cu copii stabilite lunar”. CNAS elaborează „Declarația privind calcularea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii” (lunar), Formularul nr.2 CNAS aprobat de Ministerul Finanțelor „Raportul de stat din partea de cheltuieli” (79 indicatori), „Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale (venituri)” – trimestrial și anual.

Una din funcțiile sale ale CNAS este administrarea și gestionarea sistemului public de asigurări sociale, dispune de baze de date statistice a Sistemului Informațional Unic, mai este instituit Registrul de Stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale.

Subdiviziunile Tehnologiei Informaționale CNAS asigură legătura cu Sistemele Informațional Automatizate (SIA) și Registrele Administrative de Stat ale ministerelor, organizațiilor administrației publice (total 8), inclusiv cu subdiviziunile teritoriale ale Direcției generale de asistență socială și a Fondului de susținere socială a populației.

Analiza situației demonstrează, că majoritatea structurilor SIS produc un volum mare de date

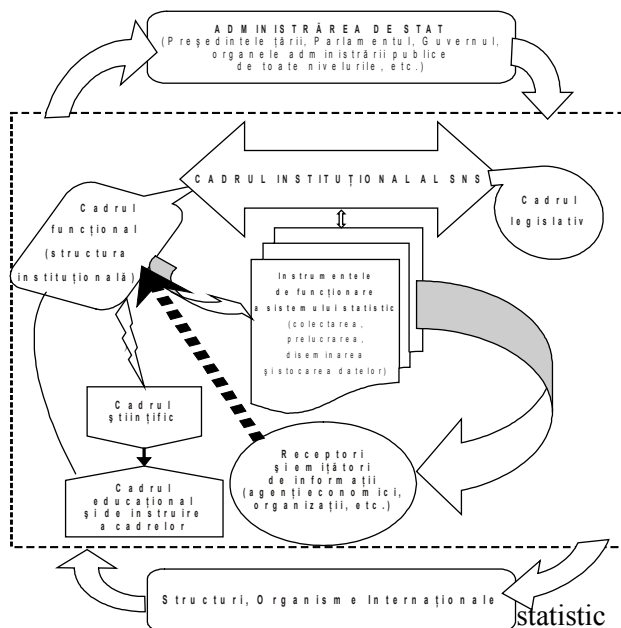
administrative, care stau la baza managementului activităților de nivel macroeconomic.

II. Obiectivele și structura Sistemului Informațional Statistic al RM

Unul din scopurile prezentei cercetări a fost acumularea materialului teoretic și practic, care ar fi puse la elaborarea obiectivelor principale privind sistemului informațional statistic, sistematizarea și clasificarea sistemului de indicatori statistici, ceea ce, de fapt, și constituie pilonul principal în structura SIS. La elaborare s-au luat în considerare și cerințele față de SIS, în scopul armonizării indicatorilor statistici ai Republicii Moldova la Standardele UE. Ca aspecte importante în cadrul fundamentării structurii SIS sunt considerate:

- elaborarea unor obiective de fundamentare a reformării SIS;
- sistematizarea sistemului de indicatori utilizați în Moldova;
- elaborarea criteriilor și clasificarea sistemului de indicatori statistici.

Sistemul Național Informațional Statistic reprezintă o totalitate de relații de interdependență și interacțiuni dintre elementele sale de bază, care asigură realizarea și funcționarea calitativă a acestuia. În figura 1 prezentăm schematic

Sursa: efectuat de autor

Pe parcursul cercetărilor a fost efectuată o generalizare a principalilor indicatori statistici la nivel macro. În urma analizei a fost efectuată o clasificare a indicatorilor statistici pe ramuri și domenii de activitate, ținându-se cont de tipul de activități. Această clasificare este prezentată schematic în figura nr.2.

La clasificarea indicatorilor au fost utilizate informațiile Biroului Național de Statistică a Moldovei, a unor registre administrative și alte surse de informații ce țin de calcularea și publicarea indicatorilor.

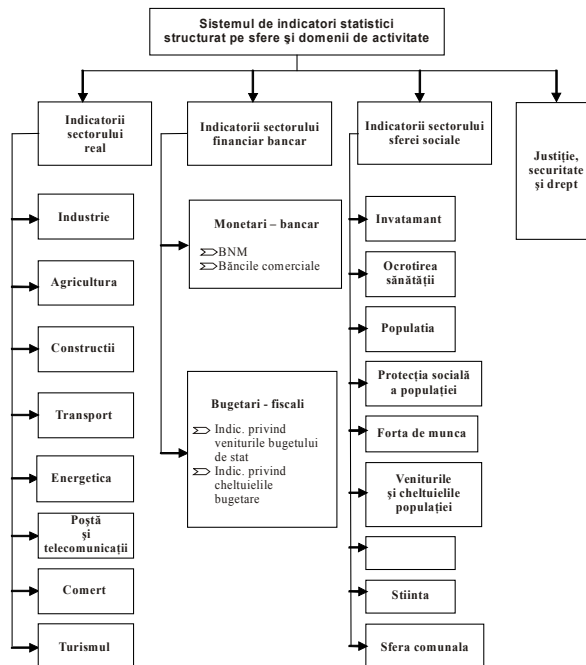

Fig. 2 Schema sistemului de indicatori statistici utilizați în Republica Moldova

Sursa: efectuat de autor

Studiind și analizând situația prezentă a SIS, având în vedere condițiile și specificul Republicii Moldova, au fost formulate unele momente principale fără de care, la părerea noastră, este imposibilă reformarea acestui sistem și armonizarea lui conform cerințelor europene și internaționale. Prezentăm câteva din ele:

- Printre obiectivele de bază ale Sistemului Național Statistic este și asigurarea autorităților publice centrale și locale, agenților economici, instituțiilor științifice, publicului cu date relevante și fiabile privind situația social-economică a țării, *cât și tendințele de dezvoltare economică, socială și demografică a țării*;

- Pentru efectuarea unui studiu privind diferite situații sociale, economice sau de altă natură este necesară analiza sistemului de indicatori statistici ce reflectă cel mai bine sfera dată. Astfel, repartizarea indicatorilor statistici pe sectoare aduce un avantaj în realizarea scopurilor propuse și o analiză mai exactă a fenomenelor studiate;

- Avantajul și utilitatea sistemului informațional statistic este exprimat prin faptul, că ne permite să efectuăm diferite analize, comparații la nivel micro- sau macroeconomic privitor la formarea unor concluzii sau luarea unor decizii;

- În urma comparării sistemelor de indicatori, folosiți în RM, cu alte sisteme de indicatori, folosiți în alte state din UE sau SUA, Japonia etc., se trage concluzia, că în fiecare sistem există ceva specific condițiilor țărilor respective. În așa fel, se concluzionează, că trebuie, în primul rând, să fie determinată *necesitatea* unui sau altui indicator, legăturile și aspectele analitice ale acestuia, să fie exclusă dublarea informațională;

- Unul din momentele importante ține de aspectul informațional al indicatorilor, care, până la momentul de față, este încă slab dezvoltat. Se are în vedere elaborarea și implementarea unui registru unic de date statistice, care, la rândul său, să includă un sistem de registre, subregistre și baze de date, care ar permite acumularea, actualizarea și transformarea informației primare, necesară pentru aplicarea unor metode complexe de observare. Aceasta ar permite îmbunătățirea calității indicatorilor statistici calculați și prezentați, care, la rândul lor, ar reflecta situația reală într-o sferă sau alta;

- Calitatea administrării și gestionării depinde de deciziile și hotărârile luate, iar acestea, la rândul lor, depind de problema calității informației statistice primare. Influența erorilor asupra rezultatului de observare final crește considerabil, de aceea pentru descurcarea (descifrarea și prelucrarea) datelor primare se cere o majorare a calității ei prin eficientizarea prelucrării datelor primare;

- Un alt moment al funcționării calitative al sistemului de indicatori este respectarea transparenței informației, moment care necesită modificări esențiale. Deci, aici se cere ca datele statistice rezultate din

activitatea întreprinderilor, să fie accesibile pentru toate categoriile de utilizatori;

- În privința cadrului legal există multe aspecte în care actele normative și legislative se contrazic, creând, astfel, incomodități utilizatorilor. Aici facem referință chiar și la faptul, că conform legislației economice societățile pe acțiuni sunt obligate să publice rapoartele despre rezultatele activității sale, iar conform legislației care reglementează funcționarea cadrului instituțional al sistemului național statistic este interzisă diseminarea unor informații legate de rezultatele activității întreprinderilor.

La formarea registrului trebuie să se țină cont de criteriul frontal de înregistrare a datelor statistice ale întreprinderilor.

În concluzie menționăm, că perfecționarea sistemului național informațional statistic cere respectarea a unor principii, după cum sunt: *permanență, continuitate, stabilitate* etc.

Din cercetările efectuate putem trage încă o concluzie, care constată, că în prezent nu există o interconexiune eficientă între fluxurile de informații statistice ale acestor organe publice și instituții. Totodată, corelarea dintre aceste organe publice și BNS, în ceea ce privește fluxurile de date informațional statistice, este fragmentată, iar în unele cazuri lipsește.

Bibliografie

1. Legea Republicii Moldova cu privire la statistica oficială Nr. 412-XV din 9 decembrie 2004
2. Capanu I., Wagner P., Mitruț C. *Sistemul conturilor naționale și agregate macroeconomice*, Editura All, București, 1994.
3. Capanu I., Anghelache C. *Indicatori economici pentru managementul micro și macroeconomic – calcul, prezentare, analiză*, Editura Economica, București, 2000.
4. Anuarul statistic 2006, 2005, 2004, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.